

ІСТОРІОГЕНЕЗА КЛАСИЧНОЇ ГІТАРНОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

Марина Білецька, Ярослава Сопіна

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті наведено історико-теоретичний аналіз виникнення гітари як професійного музичного інструменту. Висвітлено історію виконавства на класичній гітарі в Україні. Розкрито сутність академічного виконавського мистецтва на класичній гітарі. Досліджено діяльність гітарних шкіл у вищих мистецьких закладах України. Показано, що на розвиток гітарного мистецтва в Україні мала суттєвий вплив західноєвропейська культура, про що свідчать історичні матеріали. Починаючи з другої половини XIX ст., і впродовж усього ХХ ст. гітара набуває популярності та визнання як у середовищі музикантів, так і в мистецьких навчальних закладах України. У розвитку гітарного мистецтва України другої половини ХХ ст. виділяють два періоди. Перший – радянський (50-80 роки ХХ ст.) – представлений творчістю таких митців, як К. Смага, П. Полухін, В. Манілов та ін. Другий період – період незалежності України – пов’язаний з іменами К. Чечени, М. Михайлена, В. Доценка, Ю. Фоміна, Б. Бельського, В. Жадко та ін. Загалом класична гітара в Україні поширилась дещо пізніше, ніж у Європі, але європейські традиції швидко ввійшли у виконавську школу гри на класичній гітарі відомих українських митців. Зібрані в процесі написання статті факти, їх аналіз і узагальнення сприяють зображенню наукових уявлень про становлення й розвиток української гітарної школи в контексті розвитку світового гітарного мистецтва.

Ключові слова:

українська гітарна школа; академічне виконавське мистецтво; музично-виконавська діяльність; розвиток майстерності; історіогенез гітарного мистецтва.

Аннотация:

Білецька Марина, Сопіна Ярослава.
Историогенез классической гитарной школы в Украине.
 В статье представлен историко-теоретический анализ зарождения гитары как профессионального музыкального инструмента. Рассмотрена история исполнительства на классической гитаре в Украине. Сформулирована суть академического гитарного исполнительского искусства. Исследована деятельность гитарных школ в высших учебных заведениях. Определено, что на развитие гитарного искусства в Украине оказала значительное влияние западноевропейская культура, о чём свидетельствуют исторические материалы. Начиная со второй половины XIX века, и в течение всего XX века гитара становится популярным и признанным инструментом как в среде музыкантов, так и в учебных заведениях Украины. В развитии гитарного искусства Украины второй половины XX века учёные выделяют два периода. Первый период – советский (50-80 гг. XX в.) – представлен творчеством таких мастеров, как К. Смага, П. Полухин, В. Манилов и др. Со вторым периодом – периодом независимости Украины – связаны имена К. Чечени, Н. Михайлена, В. Доценко, Ю. Фомина, Б. Бельского, В. Жадко и др. В целом, классическая гитара в Украине получила своё распространение несколько позже, чем в Европе, однако европейские традиции быстро вошли в исполнительскую школу на классической гитаре известных педагогов-музыкантов. Собранные во время написания статьи факты, их анализ и обобщение способствуют обогащению научных представлений о становлении и развитии украинской гитарной школы в контексте развития мирового гитарного искусства.

Ключевые слова:

украинская гитарная школа; академическое исполнительское искусство; музыкально-исполнительская деятельность; развитие мастерства; историогенез гитарного искусства.

Resume:

Bilets'ka Maryna, Sopina Yaroslava.
Historiogenesis of the classical school of guitar in Ukraine.
 The article presents a historical and theoretical analysis of the origin of the guitar as a professional musical instrument. The history of performance on the classical guitar in Ukraine is considered. The essence of academic guitar performing art is formulated. The activity of guitar schools in higher educational institutions has been studied. It is determined that the development of the guitar art in Ukraine was influenced by Western European culture, as evidenced by historical materials. Since the second half of the XIX century and throughout the twentieth century, the guitar has become a popular and recognized instrument both among musicians and in educational institutions in Ukraine. In the development of the guitar art of Ukraine in the second half of the twentieth century, scientists distinguish two periods. The first period – the Soviet period (50-80s of the 20th century) – represented by the works of such masters as K. Smaga, P. Polukhin, V. Manilov and others. With the second period – the period of Ukraine's independence – the names of K. Chechenia, N. Mikhailovsky, V. Dotsenko, Y. Fomin, B. Belsky, V. Zhadko, etc. In general, the classical guitar in Ukraine received its distribution somewhat later than in Europe, but European traditions quickly entered the performing school on the classical guitar of the well-known teachers-musicians. The facts collected during the article writing, their analysis and generalization contribute to the enrichment of scientific ideas about the formation and development of the Ukrainian guitar school in the context of the development of world guitar art.

Key words:

Ukrainian guitar school; academic performing arts; musical performance; development of skill; historiogenesis of guitar art.

Постановка проблеми. Українське гітарне музичне виконавство є складним родовим утворенням музичного мистецтва, невіддільним складником всесвітньої музичної культури та феноменом, що виявляє індивідуальну національну специфіку, яка насамперед тісно пов’язана з історичними умовами формування й розвитку виконавської практики.

Актуальність теми дослідження визначає й загальна історія виникнення гітари як інструмента, її статус у палітрі сьогоднішнього музичного інструментарію, виконавський і художній потенціал інструмента. Проблема

музичного виконавства завжди була в центрі уваги науковців: історія, теорія і практика виконавського мистецтва та інструментарію; культурологічні аспекти композиторської і виконавської діяльності; композиторське стилетворення як передумова виконавської інтерпретації; сучасні проблеми музичного виконавського мистецтва тощо. До найцікавіших і актуальних проблем сучасного музикознавства належить вивчення українського гітарного мистецтва як феномена світового музичного виконавства, оскільки становлення української

гітарної школи тісно пов'язано з розвитком світового гітарного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальним вітчизняне гітарне мистецтво, як предмет теоретичного дослідження, стало у ХХ столітті. Розуміння проблеми в сучасній концептуальній філософії освіти висвітлено в наукових працях, автори яких безпосередньо розглядають питання музично-виконавського процесу. Це, зокрема, роботи В. Бєликової, Г. Гінзбурга, В. Григор'єва, Я. Мільштейна, В. Доценка, А. Шипунова та ін. До наукових праць, що висвітлюють проблеми вивчення сутності музичного твору та його інтерпретації, належать дослідження Л. Гуревич, Є. Гуренка, О. Ільченка, О. Котляревської, О. Лисенко, І. Малишевої, В. Москаленка, М. Чернявської, В. Холопова та ін. Психологічні особливості музично-виконавської діяльності розглядаються в роботах Л. Бочкарьова, М. Білецької, Є. Йоркіної, Ю. Заболоцького, Л. Котової, В. Ратникова, В. Самітова, Д. Юника та інших.

Теоретичним основам майстерності музиканта-інструменталіста присвячені праці Ю. Бая, М. Берлянчика, Б. Гутникова, М. Давидова, Л. Кузьоміної, В. Сраджева, Б. Талалаї, О. Шульп'якова та інших. Грунтовне дослідження гітарного музично-виконавського процесу презентовано в наукових доробках Ч. Дункан, Ф. Тана, А. Шевченка, А. Шипунова, Б. Котюка, В. Доценка, А. Аргунова, А. Єфимової, С. Тихонравова, Ю. Чайсовського, І. Назаренка, В. Лагунова, А. Фраучі, М. Михайленка.

Але попри велику кількість досліджень згаданих учених, питання, пов'язані з історико-теоретичним аналізом процесу виникнення української гітарної школи в контексті розвитку світового гітарного мистецтва висвітлені недостатньо. Сьогодні аналіз вітчизняного гітарного виконавства як напряму музичного мистецтва здебільшого здійснюється через особистий досвід виконавців, які залишаються в історії як автори оригінальних стилевих еталонів виконання окремих творів або композиторських стилів загалом.

Формулювання цілей статті. Метою статті є історико-теоретичний аналіз виникнення гітари як професійного музичного інструмента й розгляд історії виконавства на класичній гітарі в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зародження та розвиток вітчизняної класичної гітарної школи синтезує в собі вплив західноєвропейської культури та Стародавнього Сходу. Перші відомості про українських гітаристів пов'язані з XVIII століттям. Дослідники М. Закревський і М. Смирнов побачили зображення гітари на одній з фресок

Софії Київської (початок XI ст.), але їхні припущення не підтвердились. Інструмент дуже відрізнявся від моделі сучасної класичної гітари. Відомі науковці С. Висоцький та І. Троцька ретельно дослідили зображення на фресці. Після останніх реставраційних робіт стало помітно, що намальований інструмент має значно коротший гриф з голівкою, зігнутою майже під прямим кутом, овальну форму корпусу, що характерно саме для лютні.

Після монголо-татарської навали українські лютнярі працювали в польських і литовських капеліях. З особових списків польської королівської капели дійшли імена лютнярів: Андрійко, Лук'ян, Подолян, Богдан Стежко (1415 рік). Ця традиція тривала до середини XVIII століття. У той час європейського визнання досягли українські лютнярі Тимофій Білоградський та Іван Степановський [5, с. 103]. Велике розмаїття інструментів лютневої родини презентують народні картини «Козак Мамай». Вони демонструють унікальні зразки українського образотворчого мистецтва, подібних до яких немає в жодного зі слов'янських народів. На картинах зображено лютню, кобзу, бандуру, форма й будова яких суттєво нагадують гітару.

Геніальний музикант-віртуоз українського походження Іван Хандошкін ще в другій половині XVIII ст. дивував Європу своєю блискучою технічною грою на гітарі, використовуючи різноманітні імітаційні прийоми. Сучасники були в захваті від його яскравої гри. Відомий дослідник гітарного мистецтва М. Стакович у 1854 році писав: «Гітарні ноти Хандошкіна доводилось бачити мені один тільки раз, років дванадцять тому, у Малоросії, у м. Пирятині, у штатного наглядача тамошнього училища, який раніше грав на гітарі; це найкращі з речей, які коли-небудь були написані для нашого інструмента» [5, с. 118–119].

Чудово володів грою на гітарі талановитий український музикант і композитор Гаврило Рачинський. Спочатку він навчався музики у свого батька – видатного композитора й диригента Андрія Рачинського, який очолював придворну капелу гетьмана Кирила Розумовського, а згодом – у Київській академії, в Артемія Веделя. Гаврило Рачинський був скрипалем-віртуозом і гітаристом, який написав чимало варіацій і оригінальних творів для гітари, зокрема фантазію «На березі Десни».

Відомий дослідник гітарного мистецтва Б. Вольман констатує: «В Україні найближчою попередницею гітари була українська бандура. Репертуар бандуристів складали переважно народні пісні. Потрібно зауважити, що українські пісні були темами для перших

гітарних варіацій І. Гельда, А. Сіхри, а згодом М. Висотського та інших» [5, с. 5].

Популярна українська пісня «Їхав козак за Дунай», автором якої був Семен Климовський, наприкінці XVII століття друкувалась у музичних журналах, а пізніше й в інших гітарних збірках, зокрема в «Нових руських піснях для семиструнної гітари» Г. Гельда [5, с. 24].

Значну роль у становленні української гітарної школи відіграв гітарист-віртуоз XIX століття Марк Данилович Соколовський. На той час він досяг великої європейської слави й визнання. У 23 роки М. Соколовський успішно виступив з концертом Ф. Каруллі «e-moll» у Житомирському театрі М. Комбурлея. Тридцятитрічна концертна діяльність М. Соколовського залишила глибокий слід в історії гітарного виконавства. Його виступи з великим успіхом проходили в найбільших музичних центрах Європи. У Німеччині його називали «великим артистом», у Франції – «Паганіні гітари», в Англії – «королем гітари». Виконавське мистецтво прославленого музиканта відрізнялося тонким почуттям стилю, багатством тембрових фарб, ніжною співучістю, яскравою емоційною виразністю, віртуозною технікою. Тріумфальні виступи М. Соколовського у Відні, Парижі, Лондоні, Берліні, Брюсселі, Дрездені, Мілані, Krakovі, Варшаві принесли йому славу одного з найкращих майстрів гри на гітарі. Прославленим музикантом він повернувся на Батьківщину в січні 1869 року. Останні роки життя М. Соколовський провів у Вільно. Помер 25 грудня 1883 року.

Сучасником М. Д. Соколовського був один з перших професійних композиторів Галичини, автор музики національного гімну – М. Вербицький, який народився в 1815 році. Вчителем, який навчив його гри на гітарі, був Іван Хризостом Сінкевич, а згодом і сам М. Вербицький написав «Поученіс Хітари», яке стало першим подібним посібником в Україні. Численні твори, перекладені або створені ним для гітари, здобули широку популярність у галицькому домашньому музикуванні. М. Вербицький успішно навчав семінаристів гри на цьому інструменті. У ті часи, як писав І. Воробкевич, « кожен семінарист лише тоді вважався естетично освіченим, коли міг грати на гітарі» [7, с. 23].

Значну роль у становленні й формуванні українського гітарного мистецтва відіграв український фольклорист, етнограф і поет Павло Платонович Чубинський. Народився він у 1839 році, здобув вищу освіту в Петербурзькому університеті. За українську діяльність у 1862 році відбував заслання

в Архангельську. У 1869-1870 рр. очолював етнографічно-статистичні експедиції з вивчення України, Білорусії та Молдови. Записав значну кількість українських народних пісень, веснянок, колядок, щедрівок тощо. Автор патріотичного вірша «Ще не вмерла Україна», який нині є Державним гімном України. Написаний цей вірш був як солоспів під супровід шестистврунної гітари. Зауважимо, що не кожна європейська країна може пишатися тим, що її національний гімн створений саме як солоспів під супровід шестистврунної гітари [3, с. 18].

Історію становлення й розвитку виконавства на класичній гітарі в Україні в другій половині ХХ ст. вчені умовно поділяють на два періоди, кожен з яких представлений яскравими іменами українських композиторів і виконавців, що зробили великий внесок у розвиток мистецтва гри на інструменті.

Перший період (радянський) припадає на 50-80 рр. ХХ ст. Він пов’язаний з творчістю таких видатних митців, як К Смага, П. Полухін, В. Манілов та багатьох інших. Гітарист і педагог, фундатор вітчизняної класичної гітари ХХ століття – Костянтин Михайлович Смага народився в 1912 році. У дитинстві він навчався грати на гітарі самостійно. Завдяки природному таланту й працьовитості опанував класичний репертуар. У 1937 році вступив до Київського музичного училища по класу гітари Марка Мусійовича Геліса, який був організатором кафедри народних інструментів у Київській консерваторії імені П. І. Чайковського. Важливою подією в житті К. Смаги стала участь у Всесоюзному огляді виконавців на народних інструментах, який відбувався в Москві в 1939 році. В огляді взяли участь найкращі молоді гітаристи того часу: О. Іванов-Крамський, В. Бєлільников, Е. Рябоконь-Успенська та інші.

За результатами конкурсу Костянтин Смага був нагороджений Дипломом. Голова журі конкурсу професор Московської консерваторії В. М. Бєляєв писав про його переможців: «Премії, присуджені виконавцям-студентам, – це премії молодому й сильному загону кваліфікованих виконавців, що виявили неосяжний музичний світогляд і чітку цілеспрямованість» [2, с. 39]. Творче спілкування К. Смаги з професором М. М. Гелісом було продовжено в Київській консерваторії, яку К. Смага закінчив у 1949 році. Починаючи з 50-х років, він був солістом провідних концертних організацій України, Київської філармонії, виступав у складі ансамблів народних інструментів та естрадних оркестрів. Протягом багатьох років К. Смага працював над транскрипціями класичних творів для гітари, обробками народних і популярних

пісень. У 60-70 рр. ХХ ст. видавництво «Музична Україна» опублікувало серію нотних збірок, підготовлених музикантом: «Українські народні пісні», «П'єси для шестиструнної гітари», «Сучасні пісні в перекладі для шестиструнної гітари» та інші [7, с. 25].

К. Смага працював не тільки викладачем у дитячих музичних школах, а й давав приватні уроки гітаристам-початківцям і досвідченим музикантам, консультував гітаристів-професіоналів і майстрів музичних інструментів. Серед найвідоміших його вихованців були: Ванда Вільгельмі, Євген Зайцев, Людмила Косатова, Станіслав Колесник, Людмила Колесникова, Генріх Любимов, Володимир Манілов, Олександр Мітрошин, Євген та Ольга Ракові, Сергій Самоткін, Іван Степанов.

Методичні поради К. Смаги стали слухними для розвитку виконавської майстерності Івана Кузнецова, Валерія Петренка, Петра Полухіна, Анатолія Шпакова, Сергія Крахмальникова, Віктора Осинського та інших відомих музикантів. Можна сказати, що К. М. Смага – батько київських гітаристів-педагогів [1, с. 28].

Ще одним видатним представником радянського періоду української гітарної музично-виконавської школи є Петро Полухін, який народився в 1941 році в Україні, у місті Луганську. Лауреат всесоюзних конкурсів, заслужений артист УРСР. Мистецтва гри на інструменті почав навчатись з 14 років. У 1959 році вступив до місцевого музичного училища, а в 1963 р. – до Київської консерваторії по класу гітари. З 1975 року став солістом Київської філармонії [3, с. 53]. До цього періоду належать його перші твори для гітари – обробки народних пісень і романсів.

П. Полухін є автором музики до 30 радіоспектаклів і фільмів, 1 концерту для гітари з симфонічним оркестром, фантазії «Візит до лютністів» для гітари з камерним оркестром.

Також одним з відомих митців гітарної музики часів СРСР є Володимир Олександрович Манілов, який народився в 1940 р. у місті Києві. Автор великої та популярної методичної праці «Вчись акомпанувати на гітарі» та праці «Техніка джазового акомпанування на гітарі». Видав декілька репертуарних збірників, один з яких – «Джаз у ритмі самби». Вагому частину репертуару гітариста становить технічний розділ. Це різноманітні етюди, вправи на різні види техніки.

Серед українських митців, які приділяли особливу увагу розробці технічного репертуару гітариста, особливо виділяється творчість Івана Степановича Кузнецова. Відомий художник і гітарист, він закінчив Московське музичне училище по класу гітари у викладача П. Агафошина, автора посібника «Школа гри на

шестиструнній гітарі». Вів клас гітари в Рівненському музичному училищі. Був солістом багатьох філармоній України. Велику увагу приділяв розробці технічного репертуару гітариста. У 1972 році видавництво «Музична Україна» випустило збірник І. Кузнецова «Техніка гри на шестиструнній гітарі», а в 1988 році світ побачив методичний посібник «Гами і арпеджіо на класичній гітарі» [6].

Другий період у розвитку виконавського гітарного мистецтва – період незалежності України – представлений іменами й творчістю таких митців, як Костянтин Чечена, Микола Михайленко, Володимир Доценко, Юрій Фомін, Борис Бельський, Вікторія Жадько та ін.

Костянтин Чечена – український музикант-поліінструменталіст. Займається професійною грою на лютні, класичній гітарі, гуслях та інших музичних інструментах. Очолює ансамбль старовинної музики, з яким виступає на численних конкурсах, фестивалях, зустрічах в Україні та за кордоном. Репертуар музиканта охоплює музику від періоду античності до пізнього бароко. Останніми роками він записав 7 аудіоальбомів з унікальними старовинними мелодіям України в європейському контексті. Okрім концертної діяльності, Костянтин пише музику до кінофільмів і спектаклів, видав 4 збірки оригінальних творів та обробок для гітари. Велику увагу приділяє педагогічній діяльності та науковій роботі. За публікації на музичну тематику редакційна колегія часопису «Українська культура» в 2001 р. висунула його на присвоєння звання лауреата. Творча біографія композитора надрукована в міжнародних довідкових збірниках, у деяких виданнях American Biographical Institute, Marquis Who's Who тощо. З 2000 року Костянтин Чечена є головою Асоціації гітаристів Національного всеукраїнського музичного союзу (НВМС) [4].

Одним з активних діячів і поширювачів гітарного мистецтва на теренах України є Микола Михайленко – український гітарист і педагог, кандидат мистецтвознавства, лауреат всеукраїнського конкурсу гітарної музики. Серед учнів майстра є багато сучасних видатних музикантів, які працюють як в Україні, так і за її межами. Це Андрій Остапенко, заслужений артист України, соліст Національної філармонії України; Володимир Козарець, соліст Одеської філармонії; заслужена артистка України, гітарист і диригент Вікторія Жадько; лауреати міжнародних конкурсів – Георгій Васильєв, Євген Мітін, Олег Бойко та інші. М. Михайленко сьогодні є автором перекладів для класичної гітари популярних мелодій і танців. Тісно співпрацює з видавництвом «Музична Україна». Видав повний цикл Хрестоматій для всіх класів ДМШ, а також вокальні збірки з супроводом для

гітари. Він є автором таких відомих праць, як «Довідник гітариста» (1998), «Методика викладання гри на шестистрunnій гітарі» (2003). Щодо виконавської діяльності, то М. Михайленко здійснив декілька сольних концертних турів країнами СНД, Польщі, Німеччини, Угорщини та США [4].

Великий внесок у розвиток українського гітарного мистецтва зробив Володимир Доценко – український гітарист, диригент, педагог, лауреат міжнародних конкурсів. Він веде активну концертну діяльність в Україні і за кордоном. Організував концертні виступи в країнах Європи, зокрема в Німеччині, Польщі, колишній Югославії, Швейцарії, Румунії, Білорусі, а також Туреччині та Росії. Загалом він провів понад 300 концертів. Вітчизняна зарубіжна преса високо оцінює виконавське мистецтво Володимира Доценка. Сьогодні гітарист має фондові записи на Центральному телебаченні України та ОРТ (Росія). З 1989 року веде клас гітари в Харківському державному інституті мистецтв імені І. П. Котляревського. Серед його учнів понад 30 лауреатів міжнародних конкурсів, а також стипендіати фонду Президента України. Професора В. Доценка часто запрошують до складу журі міжнародних конкурсів: Міжнародний конкурс гітаристів (Київ, 2005 р., голова журі); Міжнародний конкурс ім. Іванова-Крамського (Москва, 2002 р., голова журі); Міжнародний конкурс гітаристів «Віртуози Петербурга» (Санкт-Петербург); Міжнародний конкурс «Срібляний дзвін» (Ужгород, 2000-2005 р., голова журі); Міжнародний конкурс ім. Сагайдашева (Казань, 2004 р.); Міжнародний конкурс гітаристів (Белгород, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 рр.); Міжнародний конкурс гітаристів (Волгоград, 2003 р.); Міжнародний конкурс гітаристів (Тольятті, 2004 р.); Міжнародний конкурс гітаристів (Санок, Польща, 2003 р.) та ін. Він організатор, художній керівник і голова журі Першого Відкритого конкурсу виконавців на гітарі імені Віталія Петрова у м. Харкові. В. Доценко також проводить майстер-класи в Німеччині (2001 р., Вища школа музики, Карлсруе), Росії (2003 р., Воронеж, міжнародний конкурс-фестиваль «Гітара в Росії»), Угорщина (2002 р., Міжнародний конкурс гітарної музики) та ін. У 2003 році він диригував оркестром Чернівецької державної філармонії (Шостакович Д., симфонія № 5) [4].

Ще одним яскравим представником гітарного виконавського мистецтва періоду незалежності України є Юрій Фомін. Уродженець Конотопа, він тривалий час жив і вчився в Москві, у викладача О. К. Фраучі. Великий педагог, виконавець, ерудит, аналітик і музикант Ю. Фомін сьогодні веде активну концертну

діяльність як в Україні, так і за кордоном. Організовує музичні фестивалі й дає приватні уроки для студентів. Лауреат всеукраїнських і міжнародних конкурсів. Викладаючи класичну гітару, упроваджує в методичний комплекс західноєвропейські виконавські традиції [7, с. 18].

Борис Бельський – український гітарист-виконавець, композитор і педагог теж зробив свій значний внесок у становлення гітарного мистецтва України. У 1993-1997 рр. навчався в Сумському державному училищі імені Д. Бортнянського, а в 1997-2002 рр. – у Харківському державному інституті імені І. П. Котляревського (заочно). Лауреат міжнародних конкурсів гітаристів у Белгороді (Росія), Пловдиві (Болгарія), Естергомі (Угорщина), Синаї (Румунія) та ін. Брав майстер-класи в провідних гітаристів Європи – Фабіо Занона, Паоло Пегораро, Карло Маркіоне, Тільмана Хопштока та інших. У 2001 році вступив до Асоціації гітаристів Національного всеукраїнського музичного союзу, а з 2003 року став членом її журі. Бере участь в організації та проведенні міжнародних конкурсів, фестивалів, численних концертів тощо. Неодноразово був членом журі міжнародних конкурсів. З 2003 року – музичний керівник, аранжувальник і виконавець Київського театру поезії та пісні, концерти якого незмінно відбуваються з великим успіхом. З 2006 року постійно творчо співпрацює з лікарем, депутатом Верховної Ради України Ольгою Богомолець. Борис Бельський веде активну концертну діяльність як на теренах України, так і за її межами [4].

Вагомий внесок у становлення української гітарної школи зробила Вікторія Жадько – українська гітаристка, диригент і педагог, заслужена артистка України, професор Київського національного університету культури та мистецтв по класу гітари та диригування. Під час навчання в Київській державній консерваторії в 1987-1993 рр. вивчала паралельно класичну гітару й оркестрове диригування. Сьогодні Вікторія Жадько – організатор численних конкурсів і фестивалів, диригент симфонічного оркестру Національної радіокомпанії, а в 1997-2000 рр. була головним диригентом симфонічного оркестру Харківської державної філармонії. В. Жадько – видатний педагог, який виховав велику кількість лауреатів і дипломантів всеукраїнських і міжнародних конкурсів [4].

Висновки. З огляду на викладений вище матеріал, можемо твердити, що на розвиток гітарного мистецтва в Україні мала суттєвий вплив західноєвропейська культура, про що свідчать історичні матеріали. Попередником

гітари в Україні, так само, як і в Європі, була лютня. В Україні саме лютнярі набули широкої популярності. Після монголо-татарської навали вони працювали в польських і литовських капеліях. Ця традиція не переривалась до середини XVIII століття. Гітара набула популярності та визнання як у середовищі музикантів, так і в мистецьких навчальних закладах України, починаючи з другої половини XIX ст. Провідними гітаристами в цей час були М. Стакович, М. Соколовський, М. Геліс, М. Вербицький та ін. Популярність гітарного мистецтва в Україні зростає впродовж усього

XX ст. У його розвитку в цей час науковці виділяють два періоди. Перший період – радянський – охоплює 50-80 рр. ХХ ст. і представлений творчістю таких митців, як К. Смага, П. Полухін, В. Манілов та інші. Другий – період незалежності України – пов’язаний з іменами К. Чечені, М. Михайленка, В. Доценка, Ю. Фоміна, Б. Бельського, В. Жадько та ін. Загалом класична гітара в Україні поширилась дещо пізніше, ніж у Європі, але європейські традиції швидко ввійшли у виконавську школу гри на класичній гітарі відомих українських митців.

Список використаних джерел

1. Вольман Б. Гітара и гітаристы. Ленінград: Музика, 1968. 187 с.
2. Ганесев В. Р. Академічний статус класичної гітари в системі професійної музичної освіти в Росії. *Гітара як звуковий образ світу: виконавське мистецтво та наука*: збірник наукових праць ХДУМ. Харків: Кортес, 2008. С. 36–43.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 374 с.
4. Ілюстрований біографічний енциклопедичний словник. Проект «Гітаристи та Композитори». URL: <http://www.abc-guitars.com/> (дата звернення: 27. 05.2018).
5. Робер Ж. Видаль. Заметки о гитаре / пер. с фр. Л. Беркашвили. Москва: Музика, 1990. 192 с.
6. Стасюк Ю. Роль українських композиторів у розвитку педагогічного репертуару для класичної гітари. URL: <http://yurijstasyuk.musicaneo.com/ru/blog/articles/view/1328.html> (дата звернення: 27. 05.2018).
7. Чеченя К. Музичне виконавство сьогодення. *Гітара в Україні*. 2008. № 2. С. 18–27.
8. Юцевич Ю. Музика: словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 566 с.

Рецензент: д.пед.н., доцент Прийма С.М.

Відомості про авторів:

Білецька Марина Валентинівна

violinchik@ukr.net

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

Сопіна Ярослава Вікторівна

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

doi: 10.7905/nvmdpu.v0i20.2442

Матеріал надійшов до редакції 04. 06. 2018 р.
Прийнято до друку 17. 06. 2018 р.

References

1. Volman, B. (1968). *The guitar and guitarists*. Leningrad: Muzyka. [in Russian]
2. Hanieiev, V. R. (2008). *Academic status of the classical guitar in the system of professional musical education in Russia*. In: The guitar as a sound image of the world: performing arts and science: collection of scientific works of KhSUA. Kharkiv: Kortes. 36–43. [in Ukrainian]
3. Honcharenko, S. (1997). *Ukrainian Pedagogical Dictionary*. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian]
4. Illustrated Biographical Encyclopedic Dictionary. Project "Guitarists and Composers". Retrieved from: <http://www.abc-guitars.com/> [in Ukrainian]
5. Vidal, Robert J. (1990). *Notes on the Guitar. Trans. From French by L. Berkashvili*. Moscow: Muzyka. [in Russian]
6. Stasiuk, Y. The role of Ukrainian composers in the development of a pedagogical repertoire for classical guitar. Retrieved from: <http://yurijstasyuk.musicaneo.com/en/blog/articles/view/1328.html> [in Ukrainian]
7. Chechenia, K. (2008). Musical performance of the present. *Hitara v Ukrayini*, 2, 18–27. [in Ukrainian]
8. Yutzevych, Yu. (2009). *Music: reference dictionary*. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan. [in Ukrainian]

Information about the authors:

Bilets'ka Maryna Valentynivna

violinchik@ukr.net

Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol, Zaporizhia region, 72312, Ukraine

Sopina Yaroslava Viktorivna

Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol, Zaporizhia region, 72312, Ukraine

doi:

Received at the editorial office 04. 06. 2018.
Accepted for publishing 17. 06. 2018.